

- ²⁰ Dále viz Horký, Ondřej: *Mediální stereotypy Jihu jako překážka veřejné diskuse: důsledky pro českou rozvojovou spolupráci*, op. cit.
- ²¹ To se týkalo zejména pokračování „kauzy Kusý“. O podezření z korupce v předchozích fázích projektů rozvojová konstituce věděla, nicméně nedostatek jednání všech aktérů svědčí o rozšířeném vnímání korupce jako běžného jevu. Obecně panoval názor, že medializace by rozvojovou spolupráci poškodila. Viz *Senátor Dryml pomohl příteli k problematické dotaci pro Zambii*. Mf DNES, 14. 4. 2009; *Česko africké miliony asi nezíská, na prodeji kliniky vydělá Drymlův přítel*. Mf DNES, 16. 4. 2009.
- ²² European Commission, *Special Eurobarometer 318*, říjen 2009, s. 20. On-line: (ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_318_en.pdf).
- ²³ Tamtéž, s. 6.
- ²⁴ Tamtéž, s. 12.
- ²⁵ SC&C: *Zahraniční rozvojová spolupráce. Závěrečná zpráva*, 7. 11. 2008.
- ²⁶ Člověk v tísni/MilwardBrown: *Jeden svět na školách. Zpráva o dotazníkovém šetření na středních školách podzim 2008 / leden 2009*.
- ²⁷ *Zpráva z evaluace projektu rozvojové spolupráce České republiky s Palestinskými autonomními územími Rozvoj energetické soustavy v Tubas 1996–2003*, červen 2006, s. 3. On-line: (www.rozvojovestredisko.cz/download.php?id=64).
- ²⁸ Drulák, Petr–Horký, Ondřej a kol.: *Hledání českých zájmů: obchod, lidská práva a mezinárodní rozvoj*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2010.

Kapitola 20

Kulturní rozměr české zahraniční politiky

Jana Peterková

KULTURNÍ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY: VÝCHODISKA

Kulturní dimenze české zahraniční politiky tvořila v roce 2009 v mnohém výjimečný obraz. V souvislosti s průběhem českého předsednictví v Radě EU byly kulturní doprovodné akce takřkajíc výkladní skříní tohoto, pro ČR velmi významného období. První polovina roku 2009 potvrdila význam veřejné a kulturní diplomacie pro získání a udržení žádoucího postavení státu na mezinárodní scéně. Osvědčila roli kultury nejen jako nástroje pro dosahování cílů zahraniční politiky, ale především jako důležitého prvku pro rozvoj společnosti. Druhá polovina roku pak představovala opětovný ústup na dlouhodobě zastávané pozice oblasti sice důležité a významné, nicméně nikoli prioritní.

Jeden ze základních pilířů představují koncepční dokumenty a strategie, které určují rámec příslušným aktivitám, obvykle v dlouhodobém horizontu. Z tohoto pohledu platnost stávajících a obsahově stále živých dokumentů¹ zůstala zachována bez zásadních změn. V platnost vstoupila např. *Státní kulturní politika na léta 2009–2014* (viz *Agenda*). Aktivně je naplňována také *Koncepce účasti České republiky na Světové výstavě EXPO 2010 Šanghaj*,² která zakládá obsah i harmonogram přípravných prací české účasti na výstavě EXPO. Nicméně i během roku 2009 byla připravována aktualizace činnosti a uvažovalo se a diskutovalo (zatím v interní podobě) o možných změnách a plánech do budoucna. Ať už se týkaly např. oblasti veřejné diplomacie, která je uváděna také mezi prioritami české zahraniční politiky (viz *Aktéři*), nebo v souvislosti s krajanskou tematikou zamýšlené novelizace usnesení vlády,³ č. 1256, či dalších témat.

Ve spojení s českou politickou scénou byla kulturní dimenze české zahraniční politiky zmiňována především v souvislosti s předsednictvím Rady EU. Tomu bylo věnováno i jedno ze zasedání⁴ *Podvýboru pro prezentaci České republiky v zahraničí*

a *vnější ekonomické vztahy Zahraničního výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR*, kde byli jeho členové informováni o způsobu prezentace ČR během předsednictví. Aktivní byla také *Stálá komise Senátu pro krajany žijící v zahraničí*, další z orgánů dotýkajících se ve své činnosti kulturní dimenze české zahraniční politiky. Lze zmínit řadu akcí či projektů⁵ (viz *Agenda*). Avšak s ohledem na události, které by nebyly přímo spojeny s předsednictvím, ať už ve vztahu k programovým prioritám ČR nebo ke kulturním doprovodným akcím, rok 2009 potvrdil trend předchozích let, který bohužel naznačuje, že kulturní dimenze české zahraniční politiky nepatří k prioritám debat na politické scéně.

KULTURNÍ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY: AGENDA, UDÁLOSTI

Dohody o kulturní spolupráci

Tato oblast představuje důležitou a stálou součást kulturní dimenze české zahraniční politiky. Rok 2009 nebyl v tomto ohledu výjimkou, nedošlo k zásadním změnám či obrátům v již definovaných dimenzích. Stejně jako v předchozích letech byla sjednána řada smluv,⁶ týkajících se spolupráce v oblasti kultury, školství a vědy, např. s Izraelem, Makedonií, Francií a Estonskem.

Činnost v rámci UNESCO

I pro Českou republiku⁷ bylo významným momentem říjnové zasedání (6.–23. října) Generální konference UNESCO a zvolení nové generální ředitelky Iriny Bokové z Bulharska, jako první ženy v této funkci a také jako zástupkyně zemí východní Evropy. Přesto v celkovém pohledu byl rok 2009 spíše charakterizován pokračující činností bez výraznějších změn, které by se přímo dotýkaly priorit a aktivit české zahraniční politiky.

Státní kulturní politika – zahraniční rozměr

Tento dokument⁸ stanovil čtyři základní cíle a ty byly dále rozvedeny do dílčích úkolů. Zahraničního rozměru se dotýká především úkol 1.9. *Posílení role kultury v politice vnějších vztahů a prosazování hospodářských zájmů v zahraničí*. Například pro Ministerstvo kultury ČR z toho vyplývá zpracování zahraniční kulturní politiky MK. Zpráva o dosavadním plnění by měla být předložena vládě v květnu 2010. Úkolem, v němž se protíná hned několik dimenzí, je bod 2.8. *Zvýšení počtu zahraničních studentů na českých vysokých školách v uměleckých a kulturních oborech*. Do konce roku 2010 by měla být zpracována analýza potenciálu využitelnosti zahraničních absolventů českých vysokých škol uměleckého a kulturního zaměření a bariér jeho využívání pro komerční zájmy v kulturních a jiných oborech.⁹

Prezentace kultury

Prezentace kultury a organizace kulturních akcí nebyly samozřejmě orientovány výhradně na české předsednictví, jakkoli to bylo nezpochybnitelným těžištěm činnosti

v roce 2009. Svě místo nalezla i další témata, zejména ve druhé polovině roku. Výsostně politickým tématem byla celá řada projektů zaměřených na rok 1989 a na dvacáté výročí tehdejších událostí, např. výstava spojená s prezentací knihy výtvarníka Petra Síse *Zed'*.¹⁰ Mezi projekty s možným celoevropským dopadem patří také *Generace '89*,¹¹ s tématem posílení evropského občanství se zaměřením na mladou generaci. Rok 2009 tak představil nový trend, kdy je také dáván prostor participaci na mezinárodních projektech, posilujících společná témata. Prezentace České republiky probíhá právě zdůrazněním podílu a pohledu ČR na tyto společné hodnoty.

Jako aktuální reakci na priority české zahraniční politiky je možné zmínit rozšíření aktivit Českých center, konkrétně ČC v Kyjevě, na území Běloruska. Ve spolupráci se ZÚ ČR v Minsku bylo pořádáno několik výstav. Podnět byl dán společnou iniciativou MZV¹² (Odbor severní a východní Evropy) a občanského sdružení „Občanské Bělorusko“. Svým zaměřením odpovídá tato aktivita prioritám Východního partnerství (v rámci EU) a patří také mezi prioritní témata sdružení EUNIC. Rovněž pokračovala či byla nově připravena celá řada dalších akcí a projektů. Z již tradičních je možné připomenout spolupráci ČC s festivalem *Jeden svět*, a to buď formou pořádání samostatných festivalů, nebo tzv. *Ozvěň festivalu*. Pověst mimořádné akce, a to dokonce v mezinárodním rozměru, potvrdila *Noc literatury*,¹³ rovněž organizovaná Českými centry.

Stálým tématem jsou ryze kulturní projekty, zaměřené v současnosti na podporu a představení české animované tvorby nebo moderních směrů designu, např. výstava *Nové zboží* – prezentující novou generaci českých designérů.¹⁴ Stabilní součástí jsou putovní výstavy, jejichž gestorem a zadavatelem je OKKP MZV. Z celé řady již realizovaných projektů¹⁵ je možné připomenout akce věnované Chartě 77 či dvacátému výročí pádu „železné opony“. Velmi zajímavý je projekt *Velcí Češi malýma očima*, který představuje velké osobnosti českých dějin prostřednictvím dětských kreseb a textů. Příležitostí a také příslibem do budoucna, i s ohledem na multilaterální dimenzi české veřejné diplomacie, je činnost v rámci Středoevropské kulturní platformy. V roce 2009 došlo k souběhu českého předsednictví v Radě EU a zároveň předsednictví v rámci Středoevropské kulturní platformy. Vrcholem byla společná kulturní akce účastnických států *20 let od pádu železné opony*,¹⁶ která se konala ve Slavonicích a současně v rakouské Vitorazi (Weitra).

Předsednictví České republiky v Radě Evropské unie

Předsednictví České republiky v Radě Evropské unie se z pohledu kulturní dimenze české zahraniční politiky stalo mimořádným a jedinečným tématem ve dvou základních oblastech. Tou první jsou samy programové priority českého předsednictví. Z rámcových dokumentů¹⁷ lze vybrat např. ochranu duševního vlastnictví a podporu kulturního dědictví, kulturní turistiky a větší mobility v oblasti kultury. Významnou akcí z pohledu programových priorit byla ministerská konference *Fórum pro kreativní Evropu*, která se v Praze uskutečnila v březnu 2009. Rámcovým tématem konference byla kreativita a inovace v různých aspektech kultury, důraz byl kladen na uznání kultury jako zásadního faktoru pro celkový rozvoj společnosti. V celkovém pohledu je možné, s odvoláním na závěry Rady pro kulturu a audiovizí,¹⁸ priority českého předsednictví v oblasti kultury označit za naplněné.¹⁹

Druhou oblast představuje vlastní prezentace ČR v zahraničí. Předsednictví Rady EU je v tomto ohledu považováno všemi členskými státy za mimořádnou příležitost pro prezentaci země a její kultury prostřednictvím tzv. doprovodných kulturních akcí. Stejně tak pro Českou republiku představovalo úspěšné zvládnutí předsednictví stěžejní téma v činnosti roku 2009 a vyvrcholení řady aktivit. V období od ledna do června roku 2009 byly akce,²⁰ doprovázející činnost českých orgánů a představující kulturní bohatství České republiky v mezinárodním kontextu, skvělou příležitostí, jak přiblížit ČR a pozitivním obrazem na světové scéně posílit její mezinárodní prestiž. Na jejich organizaci a provedení se podílelo celé spektrum aktérů, ať už MZV, MK či další instituce.

EXPO 2010

Pro kulturní rozměr české zahraniční politiky je v mnohém příznačné pojetí prezentované v *Koncepci české účasti na Světové výstavě EXPO 2010 Šanghaj*.²¹ Jak vyplývá i z data v názvu, rok 2009 byl věnován detailní a cílené přípravě na vlastní průběh této akce v roce 2010. Dle sdělení Kanceláře generálního komisaře²² se dařilo dodržovat plánovaný harmonogram příprav. Cílem české účasti je představit Českou republiku, v souladu s ústředním tématem výstavy, jako „perlu civilizace“, jako průsečík hodnot i názorů. Z tohoto důvodu také není expozice zaměřena na jedinou věc a ČR je představována z mnoha úhlů pohledu.

Novinkou by měla být ekonomická a kulturní propagace ČR²³ namísto dosavadní propagace umělecko-kulturní. Expozice by také měla být orientována především na současnost a moderní tvář České republiky, byť s využitím významných hodnot historie. Prvkem rovněž akcentujícím současný vývoj a jeho priority je prostor poskytovaný krajům v rámci doprovodných programů, to vše vychází z koncepce české účasti. Z hlediska využití moderních technologií stojí za zmínku i zapojení ČR do projektu *EXPO On-line*, který zpřístupní virtuální formou některé národní pavilony. Vítaným zpestřením české účasti je také projekt studentské účasti s nejlepším výtvarným projektem na téma „Co učiní moje město a život v něm lepší za dvacet let“. Stejně tak návrhy obyvatel České republiky na pět nejlepších počinů v různých sektorech, které by měly ČR v Šanghaji představit. Oba tyto zmiňované projekty představují velmi cenné zapojení domácí veřejnosti do prezentace státu v zahraničí.

Krajanské vztahy a výuka českého jazyka

Komunity českých krajanů se dostávají do kontaktu s kulturní dimenzí české zahraniční politiky v několika rovinách. Jako první je to pomoc krajanům²⁴ při zachování znalosti českého jazyka. Zároveň v roce 2009²⁵ byla pilotní podoba projektu studia krajanů spuštěna na středních školách pedagogického zaměření. Atraktivní novinkou je projekt *Česká škola bez hranic*, zaměřený na víkendovou výuku českého jazyka pro předškolní a nejmladší školní děti. Cenná je jak spoluúčast rodičů, tak orientace nejen na tradiční krajanské komunity, ale také na tzv. nové migranty. 16. 9. 2009 se v Senátu uskutečnil seminář *Krajané a Česká republika*.²⁶ Jeho cílem byl nástin dosavadního vztahu ČR k zahraničním Čechům a diskuse o dalším směřování vztahu českého státu k českým minoritám v zahraničí. Druhou dimenzí je možnost korespondenční

účasti ve volbách v České republice. Ta se dotýká obecně politické roviny a možnosti spoluúčasti krajanů, žijících v zahraničí, na zdejší politickém životě. Třetí a neméně významnou sférou je podíl a přispění českých krajanů na šíření dobrého jména České republiky v zahraničí. Zde je nutné znovu připomenout význam krajanských komunit a jejich činnosti pro veřejnou diplomacii ČR, zejména ve vzdálených oblastech, kam jen obtížně proniká činnost oficiálních orgánů státu v zahraničí. Příkladem může být Cedar Rapids v Iowě (USA)²⁷ a práce krajanů na Novém Zélandu. Přirozenou součástí kulturní dimenze české zahraniční politiky je i výuka českého jazyka a literatury v zahraničí²⁸ (mimo krajanské komunity), která je uskutečňována především prostřednictvím tzv. lektorátů českého jazyka, jichž bylo v roce 2009 celkem 52.²⁹ Je sice připravována inovovaná verze usnesení vlády, č. 1256, z 8. 10. 2008, nicméně předpokládané změny jsou spíše dílčí, související především s rozpočtovou situací ČR.

KULTURNÍ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY: IDENTIFIKACE A CHARAKTERISTIKA KLÍČOVÝCH AKTÉRŮ

Ve srovnání s předchozím obdobím se lze setkat s takřka nezměněnou podobou okruhu hlavních aktérů. Mezi klíčové činitele je možné znovu řadit ty, kteří byli zmíněni již v předchozích letech. Tedy především Ministerstvo zahraničních věcí ČR (Odbor pro kulturu, komunikaci a prezentaci, OKKP), Česká centra, Ministerstvo kultury ČR. Ve struktuře MZV byla nově vytvořena pozice koordinátora pro veřejnou diplomacii, jehož úkolem³⁰ by měla být příprava nové koncepce veřejné diplomacie MZV ČR.

V rovině politické se účastní také vláda ČR i obě parlamentní komory. *Podvýbor pro prezentaci České republiky v zahraničí a vnější ekonomické vztahy Zahraničního výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR* rozšířil v průběhu roku svou působnost také na oblast vnějších ekonomických vztahů. Podvýbor se pravidelně setkává vždy během řádného zasedání³¹ sněmovny, jeho členové se např. také zúčastnili výročního zasedání ředitelů Českých center. Z pohledu podvýboru je pozitivně hodnocena zejména kulturní složka prezentačních aktivit státní správy a naopak negativně je vnímána např. nečinnost Komise pro prezentaci ČR jakožto hlavního koordinačního orgánu. Jisté výhrady se objevily také ve spojení se současným logem ČR a plastikou *Entropa*. Aktivní byla ve své činnosti také *Stálá komise Senátu pro krajany žijící v zahraničí*,³² jejíž členové se účastnili řady setkání s krajany, věnovali se problematice novely volebního zákona, výuky českého jazyka i řadě dalších témat. Vztahy s krajany i výuka ČJ jsou tématem jak pro obě sněmovní komory, MZV a samozřejmě MŠMT.

Ve vztahu k předsednictví byly klíčovými aktéry bezesporu vláda ČR a MZV. Těmito i dalšími zúčastněnými subjekty byla velmi pozitivně hodnocena jejich vzájemná koordinace. Například mezi Českými centry, zastupitelskými úřady ČR v místě působení a samozřejmě také OKKP MZV. V reálných dimenzích zde existuje i představa³³ další úzké spolupráce. Přitom právě tato oblast bývá v řadě dokumentů zmiňována jako jakási bolest české reality, ať už v oblasti kulturní, nebo veřejné diplomacie. Půlroční předsednictví však mj. dokázalo, že je možná efektivní spolupráce, koordinace, jakož i vzájemná informovanost.³⁴

Snaha o představení pozitivního obrazu ČR během předsednictví byla natolik výrazným apelem, že se podařilo i v dosavadní české praxi v širším kontextu zdánlivě nemožné. Otázkou je, zda nastartované mechanismy spolupráce a koordinace přetrvávají i do dalších období, kde neexistuje, alespoň z pohledu politické reprezentace, motiv tak silný, jakým české předsednictví bezpochyby bylo. Projevuje se tu i zjevně podceňované vnímání kultury jako strategického faktoru rozvoje společnosti, a to i v oblasti prezentace státu. Její postavení se mění obvykle pouze ve chvíli, kdy to vyžaduje okamžitý politický zájem. Pád vlády v průběhu předsednictví a jeho negativní vliv na celkový dojem z působení ČR v čele Rady EU je rovněž dokladem vlivu domácího prostředí na vnější pověst státu a propojení zahraniční a domácí dimenze veřejné diplomacie.

Mimo státní správu je zapojena také celá řada nestátních aktérů, ať už soukromých firem, jednotlivců či neziskových organizací. Účastní se jak vlastními projekty, tak také častou spoluprací s institucemi státní správy. V poslední jmenované skupině je možno zmínit např. ProCulture o.p.s., sdružení Post Bellum³⁵ ad. Sdružení ProCulture³⁶ na sebe v průběhu roku 2009 výrazně upozornilo např. v souvislosti s Evropským rokem kreativity.

KULTURNÍ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY VE VEŘEJNÉM A MEDIÁLNÍM PROSTORU

V tomto ohledu dominovalo jakýmkoli zmínkám, zejména v první polovině roku, téma českého předsednictví v Radě EU, jeho programové priority a jeho kulturně doprovodné akce, kterým byla věnována pozornost jak domácími, tak zahraničními médii. Velké téma z tohoto pohledu představovala hned na počátku roku plastika *Entropa* a její uvedení v Bruselu. Komunikační kampaň jako celek, tedy jak domácí, tak zahraniční část, byla hodnocena spíše pozitivně.³⁷ Portál českého předsednictví byl navíc zařazen mezi 10 nejlepších evropských internetových projektů v kategorii „European eDemocracy Award“.³⁸ Velmi potěšitelný je také mezinárodní ohlas a uznání, kterého se dostalo práci Českých center v souvislosti s jejich participací v rámci sdružení EUNIC.³⁹ Za vše hovoří fakt, že v lokálních sdruženích EUNIC, vytvářených v místech působení, mají Česká centra tři zástupce na postu ředitele takového sdružení (Stockholm, Vídeň, Bukurešť), dále dva místopředsedy (Madrid, Londýn) a reprezentanta pro oblast PR (Berlín). Pokračoval také již v roce 2008 zmiňovaný projekt *CzechIdea*, zaměřený na hledání témat, která by mohla a měla představit ČR a její pozitivní obraz v zahraničí. Zde je třeba ocenit zejména snahu o zapojení mladé generace a jejich představ o České republice.⁴⁰ V roce 2009 byla také Česká centra a jejich činnost v médiích, mimo téma českého předsednictví, nejčastěji zmiňovanou institucí. Dalším velkým tématem byla světová výstava EXPO.⁴¹ Ostatní témata a aktéři se na mediální scéně objevovali spíše sporadicky.

ZÁVĚR

Pro kulturní rozměr zahraniční politiky představoval rok 2009 ve srovnání s předchozími lety mimořádnou příležitost, jak ukázat na význam kultury v souvislosti s dalším úspěšným rozvojem státu a posílením jeho pozice na mezinárodní scéně. Zároveň zdůraznil význam dlouhodobých koncepcí a konsenzuálního přístupu zúčastněných aktérů pro pozitivní obraz státu v zahraničí a možnost využití tohoto obrazu pro široké spektrum zahraničněpolitických aktivit. Z dění v souvislosti s kulturní dimenzí české zahraniční politiky v roce 2009 je možné identifikovat několik klíčových témat.

Nutnou podmínkou pro efektivní činnost je kromě dlouhodobé koncepce také shoda politické reprezentace o významu aktivit, spojených s veřejnou a kulturní diplomacií pro stát, a o jejich stále podpoře. A to bez ohledu na změny na politické scéně, na možné personální obměny. S tím souvisí i ochota potlačit v případě nutnosti vzájemné rozpory či partikulární zájmy a spolupracovat na co nejefektivnější prezentaci státu v zahraničí. Taková spolupráce obvykle přináší dlouhodobé pozitivní efekty.

Dalším problémem je otázka zajištění dostatečných zdrojů. Snižování rozpočtů a nutnost šetřit postavila všechny zmiňované subjekty do značně nelehké situace v souvislosti s množstvím uvažovaných finančních prostředků a nutností jejich dlouhodobé stabilizace. Pro efektivní působení jak kulturní, tak veřejné diplomacie je nutné dlouhodobé a kontinuální působení všech prezentovaných činností. Je-li tato činnost vystavena kolísání výše poskytovaných prostředků, není možné plánovat a především realizovat dlouhodobé záměry, které jsou nicméně základním kamenem jakéhokoli působení. Je-li potřeba náhle reagovat např. na akutní nepříznivou situaci ve vzájemných vztazích dvou států, je jen logické, že větší úspěch má taková reaktivní činnost tam, kde je dlouhodobě a souvisle podporován pozitivní obraz daného státu.

Období předsednictví poskytlo obraz fungující spolupráce a koordinace činnosti zúčastněných subjektů, což je téma, které bylo v minulosti hodnoceno spíše kriticky. Otázkou zůstává, zda bude tento kapitál využit také v budoucnu, nebo zda šlo pouze o ojedinělou etapu a bez imperativu mimořádné akce nebude mít dlouhého trvání. Příslibem do budoucna je přetrvávající přítomnost odborných i laických diskusí, které se zabývají souvisejícími otázkami. Rok 2009 ukázal, že zodpovědně připravovaná a dlouhodobě koncipovaná kulturní dimenze zahraniční politiky státu rozhodně může být přínosem. Prokázal, že Česká republika je schopna připravit i realizovat efektivní strategii, jež dokáže představit v zahraničí pozitivní obraz našeho státu. Nesmí však připustit pojetí kultury a prezentace jako rétorických priorit bez skutečného naplnění atraktivních tezí.

Poznámky

- ¹ Viz *Koncepce zahraniční politiky České republiky na léta 2003–2006*. Koncepce jednotné prezentace České republiky v zahraničí, přijata *Usnesením vlády České republiky, č. 74, z 19. ledna 2005*. Dále viz Peterková, J. (2009): *Kulturní rozměr české zahraniční politiky*. In: Kořan, M. a kol: *Česká zahraniční politika v roce 2008. Analýza ÚMV*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, s. 362–372.
- ² Koncepce byla přijata *Usnesením vlády České republiky, č. 601, z 21. května 2008*.
- ³ *Zpráva komisi Senátu o činnosti za rok 2008, č. 1256, z 8. října 2008, č. 1256, o změně programu českého kulturního dědictví v zahraničí na léta 2006–2010, schváleného usnesením vlády z 14. prosince 2005, č. 1622, o programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí na léta 2006–2010 a o změně způsobu jeho financování od roku 2009*.
- ⁴ Zápis z 11. schůze Podvýboru pro prezentaci České republiky v zahraničí a vnější ekonomické vztahy Zahraničního výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, která se konala 26. 3. 2009 (interní materiál Poslanecké sněmovny ČR).
- ⁵ Zpráva komisi Senátu o činnosti za rok 2009. Senátní tisk č. 206. Viz on-line: (www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/54102/45909, cit. 24. 1. 2010), s. 2–6.
- ⁶ Viz on-line: (www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=496) nebo (www.mvcr.cz/clanek/stejnopisy-sbirky-mezinarodnich-smluv.aspx).
- ⁷ Rozhovor autorky, Česká komise pro UNESCO, 30. 11. 2009.
- ⁸ *Usnesení vlády ČR, č. 1452, z 19. listopadu 2008 o Státní kulturní politice na léta 2009–2014*. Text dokumentu viz on-line: (www.mkcr.cz/assets/kulturni-politika/kulturni-politika-fresh.pdf).
- ⁹ Vyjádření MK ČR z 21. 1. 2010.
- ¹⁰ Více viz on-line: (www.czechcentres.cz).
- ¹¹ Viz on-line: (www.generation89.eu).
- ¹² Rozhovor autorky, Česká centra, 14. 11. 2010.
- ¹³ Viz on-line: (www.nocliterature.cz/2009/cs/praha/homepage) nebo (www.nocliterature.cz/2009/en/praha/about-project).
- ¹⁴ Rozhovor autorky, Česká centra, 23. 9. 2009.
- ¹⁵ Viz Putovní výstavy. On-line: (www.mzv.cz/public/5/ac/91/411635_247461_Plan_vystav_OKKP.doc).
- ¹⁶ On-line: (www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/kultura_a_krajane/kultura/akce_stredoevropske_kulturni_platformy.html).
- ¹⁷ Pracovní program českého předsednictví. Viz on-line: (www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/predsednictvi-cr-v-rade-eu/Pracovni-program-ceskeho-predsednictvi-v-Rade-EU.pdf). Související dokumenty: *Evropský program pro kulturu* (Usnesení Rady EU z 16. 11. 2007) o evropském programu pro kulturu. Úř. věst. C 287, 29. 11. 2007); *Pracovní plán pro oblast kultury na období 2008–2010* (Viz Závěry Rady a zástupců vlád členských států, zasedajících v Radě, o pracovním plánu pro kulturu na období let 2008 až 2010. Úř. věst. C 143, 10. 6. 2008. s. 9–16).
- ¹⁸ Závěry Rady o kultuře jako katalyzátoru tvořivosti a inovací. Viz on-line: (www.mkcr.cz/assets/evropska-unie/predsednictvi-rade-eu/aktuality/zavery-rady_1.pdf).
- ¹⁹ Rozhovor autorky, MK ČR, 21. 11. 2010.
- ²⁰ Viz on-line: (www.mkcr.cz/assets/predsednictvi-rade-eu/vybrane-kulturni-akce-CZPRES.pdf) nebo (www.mkcr.cz/cz/predsednictvi-rade-eu/akce/akce-v-cr-7096) nebo (www.mkcr.cz/cz/predsednictvi-rade-eu/akce/akce-v-zahranici-7105/).
- ²¹ Viz on-line: (www.czexpo.com/cs/ceska-republika-na-expo-2010/koncepce-a-cile-ceske-ucasti.shtml) nebo podrobněji (www.czexpo.com/file/cs/ke-stazeni/EXPO-2010-koncepce-ucasti.pdf).
- ²² Rozhovor autorky, Kancelář generální komisaře účasti ČR na EXPO, 21. 1. 2010.
- ²³ Viz on-line: (www.czexpo.com/cs/ceska-republika-na-expo-2010/koncepce-a-cile-ceske-ucasti.shtml).

- ²⁴ On-line: (www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/pomoc-krajanum-1).
- ²⁵ Rozhovor autorky, MŠMT ČR – Odbor mezinárodních vztahů, 25. 11. 2009.
- ²⁶ Zpráva komisi Senátu o činnosti za rok 2009. Senátní tisk č. 206. Viz on-line, op. cit.
- ²⁷ Rozhovor autorky, MZV ČR – OKKP ZKZ, 25. 11. 2009.
- ²⁸ Viz on-line: (www.msmt.cz/mezina.rodni-vztahy/podpora-vyuky-ceskeho-jazyka-a-literatury-v-zahranici).
- ²⁹ Rozhovor autorky, MŠMT ČR, 25. 11. 2009.
- ³⁰ Rozhovor autorky, MZV ČR, 22. 10. 2009.
- ³¹ Rozhovor autorky, Podvýbor pro prezentaci České republiky v zahraničí a vnější ekonomické vztahy Zahraničního výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, 21. 11. 2010.
- ³² Zpráva komisi Senátu o činnosti za rok 2009. Senátní tisk č. 206. Viz on-line, op. cit.
- ³³ Rozhovor autorky, MZV ČR – OKKP, 8. 10. 2009; rozhovor autorky, Česká centra, 23. 9. 2009.
- ³⁴ Rozhovor autorky, Česká centra, 23. 9. 2009.
- ³⁵ Viz on-line: (www.postbellum.cz).
- ³⁶ Více viz on-line: (www.proculture.cz/info-o-nas).
- ³⁷ Vyjádření Clause Sorensena, generálního ředitele pro komunikaci Evropské komise. On-line: (www.eu2009.cz/cz/news-and-documents/news/ceske-predsednictvi-jako-serial-vysledku).
- ³⁸ Více viz on-line: (www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=63457&tmplid=50).
- ³⁹ Newsletter EUNIC, září 2009.
- ⁴⁰ Rozhovor autorky, Česká centra, 5. 10. 2009.
- ⁴¹ Česká tisková kancelář, 4. 11. 2009.